

societies in terms of the history of science and technology. Established and solved major scientific achievements of scientists – Naturalists. Defined contribution representatives of natural science companies in the research and teaching of science, found the value of research activities Kiev, Kharkov and Novorossiisk University in the context of biological, chemical and geographical sciences (second half of XIX – early XX century). This paper highlights and actually documented important scientific discoveries of famous naturalists.

The author conducted historical and scientific analysis of scientific representatives of Kyiv, Kharkov and Novorossiysk natural history societies and analyzes their contribution to the development of science and education in Ukraine and assess their research activities in the national and international context.

Keywords: natural sciences companies, research, expeditions, faunal studies, geological studies, physical and chemical research.

Левченко І. Н., кандидат исторических наук, доцент кафедры философии, Переяслав–Хмельницкий ГПУ им. Григория Сковороды (Украина, Переяслав–Хмельницкий), levchenko.inna1972@yandex.ua

Развертывание научных исследований общества естествознавцев Украины во второй половине XIX – начале XX вв. и их мировоззрение

Исследован процесс организации и реализации научных исследований в области естествознания. Проанализированы результаты исследований Киевского, Харьковского и Новороссийского естественных обществ с точки зрения истории науки и техники. Установлены и раскрыты основные научные достижения ученых – естествоиспытателей. Определен вклад представителей естественных научных обществ в исследование и преподавание естественных наук, выяснено значение научной деятельности Киевского, Харьковского и Новороссийского университетов в контексте развития биологической, химической и географической наук (второй половины XIX – начала XX в.). В работе освещены и фактически задокументированы весомые научные открытия известных естествоиспытателей.

Автором проведен историко–научный анализ научной деятельности представителей Киевского, Харьковского и Новороссийского естественных обществ, проанализированы их вклад в развитие естественных наук и образования в Украине и дана оценка их научной деятельности в отечественном и мировом контексте.

Ключевые слова: научные естественные общества, научные исследования, экспедиции, фаунистические исследования, геологические исследования, физико–химические исследования.

* * *

УДК 378.663:636.084(092)П.Д. Пшеничний

Поливач М. А.
аспірантка кафедри історії та політології,
Національний університет біоресурсів
та природокористування України
(Україна), mariapolvyach@ukr.net

Становлення Павла Дмитровича Пшеничного, як науковця та його внесок у розвиток кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Української сільськогосподарської академії

Стаття присвячена видатному вченому зоотехніку XX ст. – П.Д. Пшеничному. Показано формування Павла Дмитровича, як науковця світового рівня та відкриття з його ініціативи в 1957 р. кафедри годівлі сільськогосподарських тварин при Українській сільськогосподарській академії, яку П.Д. Пшеничний очолював з 1957 до 1974 рр.

Павло Дмитрович протягом свого життя проявив себе як широко освічений вчений, допитливий експериментатор, тісно пов'язаний з виробництвом. Він являв собою приклад справжнього народного вченого та активного громадського діяча. Його наукові досягнення і по нині не втратили своєї актуальності та потребують подальших досліджень задля вдосконалення зоотехнічної науки.

Ключові слова: П.Д. Пшеничний, Українська сільськогосподарська академія, зоотехнік, наука, харчування, обмін речовини, сільськогосподарські тварини, НУБіП України.

На сучасному етапі розвитку цивілізації не можливо собі уявити існування людства без продуктів тваринного походження. Завдяки збільшенню виробництва продукції сільського господарства і, особливо, продуктів тваринництва стало можливим збільшення населення планети.

Тваринництво забезпечує людей харчовими продуктами (молоко, масло, сир; близько 60% білків,

що їх споживає людина, – продукти тваринництва), дає сировину для легкої (вовна) і харчової, а також фармацевтичної промисловості, тяглову силу (кінь, віл), основне органічне добриво – гній. Продукти тваринництва легко збувати, і вони за нормальних обставин часто бували основою бюджету українського селянина [7].

Для підвищення продуктивності та зниження собівартості продукції тваринного походження потрібно дотримуватися вимог правильної годівлі тварин. Годівля повинна враховувати не тільки властивості корму, а й фізіологічні основи його перетравлення і засвоєння твариною [8], саме цими проблемами і займається наука – зоотехнія.

Найбільш інтенсивний вклад в розвиток науки про годівлю тварин зробили науковці вдр. пол. XIX ст. В цей час були проведені класичні дослідження по годівлі тварин і в Російській імперії, а згодом і в СРСР. Серед передових дослідників цього періоду слід відзначити: М.П. Чирвинського, М.І. Придорогіна, М.Ф. Іванова, Ю.Ф. Ліскуна, І.С. Попову та ін.

Вже в XX ст. доповнили надбання науки про годівлю сільськогосподарських тварин такі вчені, як О.П. Дмитроченко, М.Ф. Томмс, Й.М. Кузнецов, Є.А. Соколов, А.С. Солум, Н.І. Денисов та інші [6]. Серед них був і П.Д. Пшеничний, який ввійшов у історію зоотехнії, як висококваліфікований професіонал своєї справи.

Стаття розкриває життєвий шлях, наукове становлення П.Д. Пшеничного, його дослідницьку спадщину, як талановитого зоотехніка та відкриття з його ініціативи в 1957 р. кафедри годівлі сільськогосподарських тварин при Українській сільськогосподарській академії. Здійснено аналіз наукових досягнень вченого в галузі тваринництва, схарактеризовано його діяльність у період керівництва Українською сільськогосподарською академією (сучасний НУБіП України) та розглянуто нові методи вирощування сільськогосподарських тварин.

У радянський час активно друкувалися статті, збірники та наукові праці самого П.Д. Пшеничного, він був редактором багатьох сільськогосподарських журналів, одним з них був “Корма и кормление сельскохозяйственных животных”, але праця, що розкривають багатогранну особистість Павла Дмитровича не має. Написано лиш кілька статей приурочених до ювілеїв вченого.

За роки незалежної України професору П.Д. Пшеничному присвячено лише дві статті та збірник наукових праць, випущений в 2003 р. до 100–річчя від дня народження академіка. Основними дослідниками його життя та діяльності є І.І. Ібатулін, В.Д. Столюк, І.М. Березюк, Г.В. Танцуров, В.К. Кононенко, В.В. Отченашко, М.Ю. Сичов, Н.М. Слободянюк (більшість з них є учнями великого зоотехніка). Згаданими науковцями дана тема розкрита дотично і потребує подальшого поглибленого дослідження, адже П.Д. Пшеничний, є одним з фундаторів Української зоотехнії.

Ставиться мета з'ясувати маловідомі сторінки життєвого та наукового шляху вченого, його внесок у розвиток радянської зоотехнії. Також висвітлити створення та діяльність сучасної кафедри годівлі тварин

та технології кормів ім. П.Д. Пшеничного; акцентувати увагу на особистих якостях науковця, як: талановитого організатора, науковця та педагога.

Народився Павло Дмитрович 12 листопада 1903 р. в слободі Савиці Ізюмського повіту Харківської губернії в сім'ї робітника. Його батько працював ковалем, слюсарем, арматурщиком на різних заводах Донбасу, Катеринослава (Дніпропетровська) і привчав сина з дитинства до складного слюсарського ремесла. По завершенню в 1914 р. Савинської земської початкової школи Павло Дмитрович у 1915–1918 рр. працює учнем і підручним слюсаря в Ізюмських головних майстернях Південно–Донецької залізниці. Однак потяг до знань не залишала юнака і він в 1920 р., закінчує Савинське вище початкове училище, в 1923 р. – Харківську зоотехнічну профшколу, а в 1926 р. – Харківський зоотехнічний інститут. З цього часу його життя пов'язане з науковим пошуком і розробкою основних проблем тваринництва. Отримавши кваліфікацію агронома–зоотехніка П.Д. Пшеничний до квітня 1930 р. працював зоотехніком в експедиції Наркомзему УРСР по обстеженню сірої української худоби на Кобилякській Агробазі ім. Раковського Полтавського Окр ЗУ, в Златопольському райземвідділі Шевченківського округу; на племзаводі “Горянка 2” Артемівського округу; в Уккрадгоспоб'єднанні; в радгоспі “Пролетар Харківщини”; у науково–технічному секторі Наркомзему УРСР.

Починаючи з 1930 р. і до виходу на пенсію в 1978 р., працюючи в багатьох науково–дослідних і навчальних закладах, Павло Дмитрович присвятив себе науковим дослідженням у галузі тваринництва. У період 1930–1932 рр. П.Д. Пшеничний працював завідувачем відділу годівлі сільськогосподарських тварин Київської зоотехнічної дослідної станції Терезине. Тут він вивчив хімічний склад, перетравність і поживність 67 кормів Правобережного Лісостепу Київської області, виконав ряд робіт по силосуванню кормів і пасовищному утриманню молочної худоби та по вирощуванню телят. Розроблені ним принципи і методи спрямованого вирощування молодняку великої рогатої худоби (ВРХ) отримали загальне визнання [5, с. 158].

Після роботи на дослідній станції Терезине, в березні 1932 р. Південмолгоспом П.Д. Пшеничний був переведений на Західну зоотехнічну дослідну станцію в м. Сичівка Смоленської області, де працював до листопада 1932 р. завідувачем відділом годівлі сільськогосподарських тварин і заступником директора станції з наукової роботи.

Згодом, рішенням президії ВАСГНІЛ Павло Дмитрович був переведений до Оренбурзького науково–дослідного інституту м'ясо–молочного скотарства, де він з 3 листопада 1932 р. до 17 серпня 1937 р. працював завідувачем відділом годівлі сільськогосподарських тварин, заступником директора з наукової роботи та науковим консультантом інституту. У ці роки науковець провів дослідження з перетравлювання та обміну речовин у телят різних за віком, породою і типом конституції, виконав ряд робіт з проблем вирощування і нагулу м'ясної худоби. За результатами експериментальних досліджень, узагальнення казахського народного досвіду та виробничої практики м'ясорадгоспів, Павло Дмитрович

розробив систему вирощування і нагулу м'ясної худоби в південно–східних посушливих і сухих степах Заволжя й Казахстану. За наукові досягнення він був нагороджений малою срібною медаллю ВДНГ [5, с. 159].

Починаючи з 5 вересня 1937 р. по 5 вересень 1938 р. П.Д. Пшеничний працював старшим науковим співробітником Всесоюзного НДІ гібридизації та акліматизації тварин “Асканія–Нова”, де проводив багаторазові досліді з вивчення поживності кормів, способів силосування, систем годівлі та утримання молочних корів, вирощування молодняку [3, с. 89], також, провадив досліді з етіології, клініци, діагностики і профілактики А–гіповітамінозів у телят південних степових районів України.

За результатами наукових досліджень, виконаних у 1930–1937 рр., Вища атестаційна комісія в 1938 р. надала П.Д. Пшеничному науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук без захисту дисертації, а у 1949 р. – звання доцента за спеціальністю “Годівля сільськогосподарських тварин”.

Обраний за конкурсом, Павло Дмитрович з вересня 1938 р. по листопад 1943 р., працював завідувачем кафедри годівлі сільськогосподарських тварин, деканом зоотехнічного факультету, проректором і ректором Башкирського СГІ, м. Уфа, де ним були проведені капітальні дослідження з проблеми виховання домашніх тварин, за що в 1940 р. був нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради Башкирської АРСР [5, с. 159].

Після звільнення від німецької окупації м. Харкова, П.Д. Пшеничний повертається на роботу в Харківський зоотехнічний інститут і з 7 листопада 1943 р. до 23 жовтня 1953 р. працює там доцентом, професором і завідувачем кафедри годівлі сільськогосподарських тварин. На основі розроблених принципів і методів спрямованого виховання молодняку сільськогосподарських тварин в 1948 р. на вченій раді Всесоюзного НДІ тваринництва Павло Дмитрович захистив докторську дисертацію на тему “Матеріали до вивчення виховання молодняку сільськогосподарських тварин” [4, арк. 17], а в 1949 р. йому була присвоєна вчена ступінь доктора сільськогосподарських наук і вчене звання професора за фахом “Годівля сільськогосподарських тварин”.

1 вересня 1953 р. Павло Дмитрович переїжджає до Києва, де працює завідувачем кафедри загальної зоотехнії Київського сільськогосподарського інституту.

З жовтня 1954 р. по березень 1957 р., після утворення на базі Київського сільськогосподарського та лісогосподарського інститутів – Української сільськогосподарської академії (УСГА), П.Д. Пшеничний працює першим ректором новоствореної академії, одночасно завідує кафедрою загальної зоотехнії. З відкриттям 1957 р. зоотехнічного факультету при навчальній частині Української академії сільськогосподарських наук (УАСГН) на базі кафедр загальної зоотехнії та годівлі сільськогосподарських тварин колишнього Київського ветеринарного інституту було створено кафедру годівлі сільськогосподарських тварин, яку П.Д. Пшеничний очолював до 1974 р. [5, с. 159]. У цьому ж 1963 р. П.Д. Пшеничний організував при кафедрі лабораторію хімізації годівлі сільськогосподарських тварин, яка функціонувала до

1995 р. У різні роки її очолювали: П.Д. Пшеничний, А.М. Жадан, І.І. Ібадулін.

Співробітники кафедри й лабораторії хімізації годівлі сільськогосподарських тварин тривалий час досліджували хімічний склад і поживність кормів зони Полісся та Лісостепу України, ефективність використання в годівлі тварин кормів і кормових добавок, виготовлених з відходів переробки сільськогосподарської сировини.

Так, у багатьох дослідках вивчалися продуктивність і відтворююча здатність корів, вирощених на обмеженій кількості споживання молочних кормів, ранне відлучення поросят від свиноматок та його вплив на обмін речовин, відтворні й забійні якості свиней, питання мінерального і вітамінного живлення сільськогосподарських тварин тощо [2, с. 128–129].

За час існування кафедри її співробітниками підготовлено: 26 докторів і 183 кандидати наук, з яких 19 для зарубіжних країн. Захистили дисертації і пройшли стажування на кафедрі громадяни Росії, Білорусі, Болгарії, Польщі, Німеччини, Югославії, В'єтнаму, Монголії, КНР, Сирії, Алжиру, Арабської Республіки Єгипет. На базі створеної у 1998 р. проблемної науково-дослідної лабораторії кормових добавок постійно проходять аспірантську підготовку 3–5 молодих науковців, які в майбутньому будуть працювати на кафедрі та у науковій лабораторії [9].

За великий вклад у роботу та діяльність кафедри в роки незалежності України, наказом від 30 березня 2001 р. по НУБіП України було перейменовано кафедру “Годівлі сільськогосподарських тварин і технології кормів” на “Годівлі сільськогосподарських тварин і технології кормів ім. П.Д. Пшеничного”.

Ще однією важливою ділянкою життя Павла Дмитровича була підготовка фахівців для сільського господарства. Він любив молодь і неодноразово говорив, що “студент не ящик, щоб його напакуювати, а факел, який слід запалити”.

За 45 років педагогічної діяльності він підготував близько 5000 агрономів, вчених зоотехніків, ветеринарних лікарів. Професор П.Д. Пшеничний приділяв велику увагу вихованню наукової зміни. За роки роботи у вузах і науково-дослідних установах він підготував 22 доктори та 138 кандидатів наук, з яких, – 19 для зарубіжних країн [1, с. 286]. П.Д. Пшеничний був, також, громадським діячем, організатором і керівником багатьох з'їздів і конференцій з тваринництва. Приділяючи велику увагу поширенню знань з тваринництва, він часто виступав з доповідями і лекціями на всесоюзних, республіканських, обласних і районних нарадах, семінарах та конференціях. П.Д. Пшеничний обирався депутатом Київської обласної ради депутатів трудящих 5 скликання, був членом правління Республіканського Товариства “Знання”, Українського правління радянсько-чехословацької дружби, Ради техніко-економічної експертизи Держплану і колегії Міністерства сільського господарства України, членом редколегії журналів “Вісник сільськогосподарської науки” та “Тваринництво України”, “Української сільськогосподарської енциклопедії”; входив до складу вчених рад низки інститутів. З 1964 р. – засновник і відповідальний редактор, а з 1968 р. – член редколегії збірника

наукових праць “Корми і годівля сільськогосподарських тварин”, здійснив 38 видань [5, с. 160].

За великі заслуги в підготовці висококваліфікованих фахівців сільськогосподарського виробництва та фахівців вищої кваліфікації, науково-виробничу діяльність, громадську роботу П.Д. Пшеничний був нагороджений орденами Леніна і Знак Пошани, а також багатьма грамотами, медалями, зокрема, 4 з яких – великі срібні ВДНГ. У 1969 р. йому було присвоєно почесне звання “Заслуженого діяча науки УРСР”. Він дійсно залишив за собою найвище звання – звання всенародного зоотехніка.

Помер П.Д. Пшеничний після тривалої важкої хвороби на 82-му році життя 1 травня 1985 р. і був похований в Києві.

Таким чином, можна зробити висновок, що не дивлячись на тяжкі суспільно-політичні та економічні проблеми, які існували в радянській державі, Павло Дмитрович зумів провести чималу кількість дослідів, узагальнень та створити наукову школу годівлі сільськогосподарських тварин.

Він створив оригінальний метод спрямованого виховання і стимуляції розвитку функції харчування та обміну речовин у молодняку сільськогосподарських тварин і спосіб підвищення коефіцієнта корисної дії кормів. Ним було проведено дослідження вікової мінливості видових і господарсько-корисних ознак у тварин під впливом різних рівнів годівлі та формування продуктивності сільськогосподарських тварин в онтогенезі. Більшість його праць випереджали час і знаходили визнання як у себе на батьківщині, так і за кордоном. То ж з впевненістю можна сказати, що наукові досягнення П.Д. Пшеничного не втратили своєї актуальності і потребують подальшого вивчення та систематизації.

Список використаних джерел

1. Березюк І.М. Пшеничний Павло Дмитрович (1903–1985) // Вчені у галузі тваринництва / УААН; наук. м. Г.О. Богданова, В.П. Бурката. – К.: Аграрна наука. – 1999. – С. 284–287. – (Серія “Українські вчені-аграрії ХХ століття”; кн. 2).
2. Відомий вчений і педагог у галузі зоотехнії – Павло Дмитрович Пшеничний (до 100-річчя від дня народження) / уклад.: І.І. Ібадулін, В.Д. Столюк, І.М. Березюк та ін.; за ред. І.І. Ібадуліна. – К.: НАУ, 2003. – 200 с.
3. Група товаришів. Павло Дмитрович Пшеничний // Вісник сільськогосподарських наук. – 1985. – № 6. – С. 89.
4. КМДА. – Ф.Р.–308. – Оп. 1. – Спр. 167.
5. Колектив кафедри годівлі сільськогосподарських тварин і технології кормів м. М.Д. Пшеничного. До 100-річчя від дня народження Академіка Павла Дмитровича Пшеничного // Аграрна наука і освіта. – 2004. – Т. 5. – № 1–2. – С. 158–160.
6. http://gendocs.ru/v42834/lektsyy_--_hodivlia_silskohospodarskykh_tvaryn
7. http://napyaterky.blogspot.com/2013/01/1_7.html
8. <http://ua.textreferat.com/referat-3506-4.html>
9. <http://nubip.edu.ua/en/node/1115/7>

References

1. Bereziuk I.M. Pshenychnyi Pavlo Dmytrovych (1903–1985) // Vcheni u haluzi tvarynnytstva / UAAN; nauk. m. H.O. Bohdanova, V.P. Burkata. – K.: Agrarna nauka. – 1999. – S. 284–287. – (Seriiia “Ukrainski vcheni-ahararii XX stolittia”; kn. 2).
2. Vidomyi vchenyi i pedahoh u haluzi zootehnnii – Pavlo Dmytrovych Pshenychnyi (do 100-richchia vid dnia narodzhennia) / Uklad.: I.I. Ibadulin, V.D. Stoliuk, I.M. Bereziuk ta in.; Za red. I.I. Ibadulina. – K.: NAU, 2003. – 200 s.
3. Hrupa tovaryshiv. Pavlo Dmytrovych Pshenychnyi // Visnyk silskohospodarskykh nauk. – 1985. – № 6. – S. 89.
4. KMDA. – F.R.–308. – Op. 1. – Spr. 167.

5. Kolektyv kafedry hodivli silskohospodarskykh tvaryn i tekhnologii kormiv m. M.D. Pshenychno. Do 100-ričchia vid dnia narodzhennia Akademika Pavla Dmytrovycha Pshenychno // *Ahrarna nauka i osvita*. – 2004. – T. 5. – № 1–2. – S. 158–160.

6. http://gendocs.ru/v42834/lektsyy_-_hodivlia_silskohospodarskykh_tvaryn

7. http://napyaterky.blogspot.com/2013/01/1_7.html

8. <http://ua.textreferat.com/referat-3506-4.html>

9. <http://nubip.edu.ua/en/node/1115/7>

Polyvach M. A., *postgraduate Department History and Politics, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine), mariapolyvach@ukr.net*

Formation of Pavlo Pshenychnyy as scientist and his contribution in development of the Department of feeding farm animals at Ukrainian Agricultural Academy

The article is devoted to outstanding scientist of the twentieth century – Pavlo Pshenychno. The scholar's formation as world class scientist is shown from the moment of his initiative in 1957 at Department of feeding farm animals at Ukrainian Agricultural Academy. He was chairman at department from 1957 to 1974.

Pavlo Pshenychnyy has showed himself, during his life, as a highly educated scientist and curious experimenter, closely associated with manufacturing. He was an example of real popular scientist and public figure. His scientific achievements by now are still relevant and require further research in order to improve zootechnics science.

Keywords: *Pavlo Pshenychnyy, Ukrainian Academy of Agriculture, zootechnician, science, nutrition, metabolism, livestock, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.*

Полывач М. А., *аспірантка кафедри історії та політології, Національний університет біоресурсів та природопольовання України (Україна), mariapolyvach@ukr.net*

Становление Павла Дмитриевича Пшеничного, как ученого и его вклад в развитие кафедры кормления сельскохозяйственных животных Украинской сельскохозяйственной академии

Статья посвящена выдающемуся ученому зоотехнику XX в. – П.Д. Пшеничному. Показано формирование Павла Дмитриевича, как ученого мирового уровня и открытие по его инициативе в 1957 кафедры кормления сельскохозяйственных животных при Украинской сельскохозяйственной академии, которую П.Д. Пшеничный возглавлял с 1957 по 1974 гг.

Павел Дмитриевич в течение своей жизни проявил себя как широко образованный ученый, пылкий экспериментатор, тесно связан с производством. Он являл собой пример настоящего народного ученого и активного общественного деятеля. Его научные достижения и по ныне не потеряли своей актуальности и требуют дальнейших исследований для совершенствования зоотехнической науки.

Ключевые слова: *П.Д. Пшеничный, Украинская сельскохозяйственная академия, зоотехник, наука, питание, обмен веществ, сельскохозяйственные животные, НУБИП Украины.*

* * *

УДК 551:63.001.5(477)

Щебетюк Н. Б.

докторант, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України (Україна, Київ), Shchebetyuk@ukr.net

ПРИРОДНО–КЛІМАТИЧНІ ЗОНИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СТРУКТУРИЗАЦІЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ В 20–Х РР. ХХ СТ.

Розглянуто питання побудови науково–організаційних форм і структури сільськогосподарської дослідної справи у 20–х рр. ХХ ст., зокрема її реконструкції відповідно до потреб сільськогосподарської галузі природно–історичних районів території України. Висвітлено наукові програми і взаємозв'язок дослідних установ в різних напрямках аграрного сектору. Підкреслено основну роль крайових сільськогосподарських дослідних станцій у координації науково–дослідної роботи кожного краю.

Ключові слова: *сільськогосподарська дослідна справа, край, дослідження, установа, побудова, природні умови.*

В історії розвитку сільськогосподарської дослідної справи України 20–і роки минулого сторіччя відзначилися пошуком оптимальних форм функціонування дослідницьких інституцій та становленням певних схем їх взаємодії. Виклики

соціально–економічної дійсності ставили численні питання щодо технічних прийомів ведення сільського господарства з метою забезпечення високої врожайності сільськогосподарських культур та максимального збільшення загальної прибутковості господарств, зокрема й у контексті всебічного вивчення природних та сільськогосподарських чинників кожного району. Природно–кліматичні зони України й сьогодні лежать в основі визначення пріоритетних напрямів розвитку агропромислового комплексу та його наукового забезпечення.

Неабияка роль у вирішенні надскладних проблем сьогодення країни належить досвіду і саме тому його вивчення й переосмислення входить до першочергових завдань. Сучасні дослідники проблеми розвитку вітчизняного галузевого дослідництва означеного періоду вже досягли значних успіхів, зокрема найбільш системними є праці професора В.А. Вергунова, де автор за результатами багаторічних пошуків розкриває еволюційний шлях сільськогосподарської дослідної справи в Україні [1; 2]. Проте подальші дослідження істориків науки також не залишаються за межами актуальності. Висвітлення організаційних аспектів становлення галузевого дослідництва в Україні у першій чверті ХХ ст., зокрема розподілу науково–дослідних робіт за територіальним чинником і є метою даного дослідження.

У 20–х рр. минулого сторіччя у системі організації сільськогосподарської дослідної справи основну роль виконували крайові дослідні станції, а для наукового забезпечення окремих регіонів у певних галузях сільського господарства створювалися районні сільськогосподарські дослідні станції та мережі колективних дослідів. Крайовий принцип побудови сільськогосподарської дослідної справи передбачав наукове забезпечення сільськогосподарського виробництва відповідно районів, що об'єднувалися в краї залежно від характеру природно–географічних та економічних умов [3; 5; 8]. Питанням природно–історичного районування території України в інтересах сільського господарства займалися П.А. Тутковський, Б.Л. Личков, Г. Махов та інші вчені [3, с. 61]. Як зазначав Г. Махов, порівняльний аналіз виокремлених природно–історичних і сільськогосподарсько–економічних областей країни, показав переважаючу відповідність їхніх границь, що підтверджувало “правильність генетического районирования, проводимого по комплексному методу изучения основных природных условий страны” [6, с. 47]. У розрізі діяльності мережі сільськогосподарських науково–дослідних установ територія України на той час поділялася на 5 країв: Поліський, Лісостеповий правобережний (Київський), Лісостеповий лівобережний (Харківський), Східно–степовий (Дніпропетровський), Західно–степовий (Одеський).

Поліський край межує з лісостепом, що лежить на південь по межі розповсюдження льодовикових покладів. Характер цієї місцевості, як описував тоді Д. Домрачов, утворився здебільшого низинний з висотою 85–150 м над рівнем моря [7, с. 132.]. Великі простори займали ліси, а значна кількість річок з низькими берегами утворювала великі луки. Середньорічна температура на півночі краю становила